

PS 501

ПСИХОЛОГИЯ НА ЛИЧНОСТТА

Приета: Прот. №48 от 21.11.2012 г

Лектор: Гл. ас. д-р Красимира Минева

АНОТАЦИЯ

Дисциплината “Психология на личността” дава знания на студентите за разбиранята относно личността на основните психологични школи и направления. Фокусът е върху изясняването на това какви са дефинициите за личност и как всяко теоретично направление определя личността, нейната структура и развитие, личностовата патология, методите за психотерапевтично и корекционно въздействие върху личността и методология за изследване на личността. Съдържанието на курса е организирано в теми, изясняващи що е личност, каква е научната методология за изследване на личността и какви са основните направления в психология на личността (психодинамично, феноменологично, диспозиционно, когнитивно, поведенческо, социално-когнитивно и инфрмационно-процесуално).

ОСНОВНИ ЦЕЛИ

Курсът по “Психология на личността” си поставя следните цели:

1. Студентите да получат знания относно дефинициите за личност.
2. Да разберат какви са научните критериите, на които трябва да отговаря всяка теория за личността и какъв е научният инструментариум за изследването на личността.
3. Да се запознаят с това, какви фактори влияят върху формирането на личността и как те си взаимодействат; дали решаващо е влиянието на средовите или на генетичните фактори в процеса на израстване и развитие на личността.
4. Да бъдат въведени факторите, които влияят върху развитието на човешката индивидуалност. Студентите да разберат как културния и социален контекст повлиява типизирането и унифицирането на различните индивидуалности в рамките на една общност или култура.
5. Студентите да се запознаят с основните психологични теории за личността: определение за личност, норма и патология, развитие, структура и методи за промяната на личността.

ПРЕДПОСТАВКИ

Няма изисквания за предварително слушане на други психологически дисциплини.

СТАТУТ И СТРУКТУРА

специалност	статут	Кредити	редовно обучение				задочно обучение			
			л	с	у	общ	л	с	у	общ
Психология	Задължителна	6	40	20	60	30			30	
Обществени комуникации и социална психология	Задължителна	6	40	20	60	30			30	

СЪДЪРЖАНИЕ НА КУРСА

Тема 1. Категорията „личност“ в психологията. Теорията за личността – същност и основни аспекти. Обхват и фокус на теориите за личността. Основни проблеми, с които се занимава Психологията на личността като наука. Критерии за оценка на теорията за личността.

Тема 2. Научно изследване на личността. Методи за получаване на изследователски данни за личността. Съгласуваност между данните. Надеждност и валидност на изследванията. Три подхода към емпиричното изследване: клинично изследване, лабораторни изследвания и експерименти; въпросниците за изследване на личността и корелационните изследвания.

Тема 3. Психодинамична теория. Психодинамичната теория на Зигмунд Фройд. Понятие за несъзнавано. Структура на личността. Тревога и защитни механизми. Развитието на инстинктите. Съвременен статус на понятието за несъзнавано.

Тема 4. Психодинамична теория, последователи на класическата психоанализа и съвременно развитие. Школа на индивидуалната психология на А. Адлер. Аналитичната психология на К. Юнг. Развитие на психодинамичния подход, приносът на К. Хорни и Х. Съливан. Теория за обектните отношения. Теория за привързаността.

Тема 5. Феноменологичната теория на Роджърс. Структура на Аз-концепцията. Методи за измерване на Аз-концепцията, техниката Q-сортировка. Самоактуализация на личността. Вътрешна съгласуваност на Аз-концепцията и конгруентност. Защитни процеси. Безусловно позитивното отношение към личността. Клиент-центрирана терапия. Теорията на А. Маслоу. Екзистенциализъм.

Тема 6. Подходи към личността от гледна точка на нейните черти: Олпорт, Айзенк, Кетъл. Теория за чертите на Г. Олпорт. Трифакторната теория на Х. Айзенк. Факторно-аналитичния подход на Р. Кетъл.

Тема 7. Подходи към личността на теориите за чертите. Петфакторен модел на личността. Възрастови промени на диспозиционните характеристики на личността. Чертите като наследствени характеристики на личността.

Тема 8. Подходи към личността на теориите за ученето. Теория за класическото обуславяне на И. Павлов. Теорията за оперантното обуславяне на Б. Скинър. Теория за личността на Доллард и Милър.

Тема 9. Когнитивната теория на Кели. Биграфични данни, възгледи на Джордж Кели за човека, науката и емпиричните изследвания. Теорията за личните конструкти. Видове конструкти. Репертоарен тест на ролевите конструкти. Терапия на фиксираните роли.

Тема 10. Социално-когнитивната теория на Бандура. Понятие за «Аз» и самоефективност. Самоефективност и психопатология. Процесите на моделиране на поведението.

Тема 11. Когнитивни информационно-процесуални подходи към личността.

Тема 12. Общ анализ на теорията, психодиагностиката и емпиричното изследване на личността.

МЕТОДИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Семестриалният изпит е писмен, под формата на изпитен тест за проверка на усвоените знания с отворен и затворен тип въпроси.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Адлер, А. За нервния характер. С., 2004.
2. Адлер, А. Индивидуална психология: Практика и теория, том 2, „ИК Здраве и щастие“, 2001.
3. Адлер, А. Индивидуална психология: Практика и теория, том 1, „ИК Здраве и щастие“, 2001.
4. Айзенк, Х. Модел за личност. С., 1987.
5. Величков, А. Психология на индивидуалното социално поведение. С., „Албатрос“, 2006.
6. Въпросът за несъзнаваното в когнитивната психология: сборник статии, публикувани в American Psychologist, Аура ЕООД, 2003.
7. Дилова, М. Аз-образът като психологически конструкт. Психологически изследвания, кн.2, 1987.
8. Дилова, М. Експериментална психология на себепознанието, София, 2008.
9. Еленбергер, А. Откриване на несъзнаваното. История и развитие на динамичната психиатрия, Леге Артис, 2006.
10. Ериксън, Е. Идентичност: младост и криза. София: Наука и изкуство, 1996.
11. Маслоу, Е. Мотивация и личност. С., Кибеа, 2010.
12. Ратнер, Й. Психоанализа. Класиците. С., Кибеа, 2005.
13. Скинър, Б. Отвъд свободата и достойнството. С., 1997.
14. Уиникът, Д. У. Игра и реалност, София, 1999.
15. Фройд, А. Егото и защитните механизми, ЛИК, 2000.
16. Фройд, З. Въведение в психоанализата, Издателство „Наука и изкуство“, София, 1991.
17. Фройд З. Отвъд принципа на удоволствието, Издателство „Наука и изкуство“, София, 1992.
18. Фром, Е. Бягство от свободата. София, изд. Захари Стоянов, 2001.
19. Хорни, К. Основи на психоанализа. Imago Mundi, 1998.
20. Шулц, Д. Психология на растежа: модели на здравата личност, София, Изд. Наука и изкуство, 2004.

21. Шулц, Д., Шулц, С. Е. История на модерната психология. София, изд. Наука и изкуство, 2006.
22. Юнг, К.Г. Избрано: книга първа. Плевен: Евразия-Абагар, 1993.
23. Юнг, К.Г. Избрано: книга втора. Плевен: Евразия-Абагар, 1993.
24. Юнг, К.Г. Избрано: книга трета. Плевен: Евразия-Абагар, 1994.
25. Юнг, К.Г. Психологически типове. София, УИ „Св. Климент Охридски“, 2006.
26. Юнг, К. Г. За основите на аналитичната психология. Пл. 1995.
27. Кэлвин, Х., Линдсей Г. Теории личности, Изд-во Института Психотерапии, 2008.
28. Фрейджер, Р., Фэйдимен, Дж. Теории личности и личностный рост. 4-е изд. М. : Изд. «Мир», 2004.
29. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности. 3-ое издание. "Питер", 2006.

PS 501

ПСИХОЛОГИЯ НА ЛИЧНОСТТА

Лектор: Гл. ас. д-р Красимира Минева

1. Категорията „личност“ в психологията. Теорията за личността – същност и основни аспекти.
2. Научно изследване на личността.
3. Психодинамична теория. Психодинамичната теория на Зигмунд Фройд.
4. Психодинамична теория, последователи на класическата психоанализа и съвременно развитие.
5. Феноменологичната теория на Роджърс.
6. Подходи към личността от гледна точка на нейните черти: Олпорт, Айзенк, Кетъл
7. Подходи към личността на теориите за чертите. Петфакторен модел на личността.
8. Подходи към личността на теориите за ученето.
9. Когнитивната теория на Кели.
10. Социално-когнитивната теория на Бандура.
11. Когнитивни информационно-процесуални подходи към личността.
12. Общ анализ на теорията, психодиагностиката и емпиричното изследване на личността.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Адлер, А. За нервния характер. С., 2004.
2. Адлер, А. Индивидуална психология: Практика и теория, том 2, „ИК Здраве и щастие“, 2001.
3. Адлер, А. Индивидуална психология: Практика и теория, том 1, „ИК Здраве и щастие“, 2001.
4. Айзенк, Х. Модел за личност. С., 1987.
5. Величков, А. Психология на индивидуалното социално поведение. С., „Албатрос“, 2006.
6. Въпросът за несъзнаваното в когнитивната психология: сборник статии, публикувани в American Psychologist, Аура ЕООД, 2003.
7. Дилова, М. Аз-образът като психологически конструкт. Психологически изследвания, кн.2, 1987.
8. Дилова, М. Експериментална психология на себепознанието, София, 2008.
9. Еленбергер, А. Откриване на несъзнаваното. История и развитие на динамичната психиатрия, Лега Артис, 2006.
10. Ериксън, Е. Идентичност: младост и криза. София: Наука и изкуство, 1996.
11. Маслоу, Е. Мотивация и личност. С., Кибеа, 2010.
12. Ратнер, Й. Психоанализа. Класиците. С., Кибеа, 2005.
13. Скинър, Б. Отвъд свободата и достойнството. С., 1997.

14. Уиникът, Д. У. Игра и реалност, София, 1999.
15. Фройд, А. Егото и защитните механизми, ЛИК, 2000.
16. Фройд, З. Въведение в психоанализата, Издателство „Наука и изкуство“, София, 1991.
17. Фройд З. Отвъд принципа на удоволствието, Издателство “Наука и изкуство”, София, 1992.
18. Фром, Е. Бягство от свободата. София, изд. Захари Стоянов, 2001.
19. Хорни, К. Основи на психоанализа. Imago Mundi, 1998.
20. Шулц, Д. Психология на растежа: модели на здравата личност, София, Изд. Наука и изкуство, 2004.
21. Шулц, Д., Шулц, С. Е. История на модерната психология. София, изд. Наука и изкуство, 2006.
22. Юнг, К.Г. Избрано: книга първа. Плевен: Евразия-Абагар, 1993.
23. Юнг, К.Г. Избрано: книга втора. Плевен: Евразия-Абагар, 1993.
24. Юнг, К.Г. Избрано: книга трета. Плевен: Евразия-Абагар, 1994.
25. Юнг, К.Г. Психологически типове. София, УИ „Св. Климент Охридски“, 2006.
26. Юнг, К. Г. За основите на аналитичната психология. Пл. 1995.
27. Кэлвин, Х., Линдсей Г. Теории личности, Изд-во Института Психотерапии, 2008.
28. Фрейджер, Р., Фейдимен, Дж. Теории личности и личностный рост. 4-е изд. М. : Изд. «Мир», 2004.
29. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности. 3-ое издание. "Питер", 2006.